

Leiobunum rupestre versus *Leiobunum tisciae*

Slavomír Stašiov

Katedra biológie a všeobecnej ekológie, Fakulta ekológie a environmentalistiky, Technická univerzita vo Zvolene, T. G. Masaryka 2117/24, 960 53 Zvolen, tel.: +421 45 5206 591, e-mail: stasiov@tuzvo.sk

Abstrakt Práca prezentuje výsledky redeterminácie vybranej vzorky zástupcov sporného taxónu z rodu *Leiobunum*, ktoré boli získané na 33 lokalitách v rámci územia Slovenska. Výsledky výskumu odhalili, že všetky jedince patrili k zástupcom druhu *L. rupestre*. Nepotvrdil sa u nás výskyt druhu *L. tisciae*.

Kľúčové slová *Leiobunum rupestre*, *Leiobunum tisciae*, Slovensko

Úvod

V súčasnosti registrujeme na území Slovenska výskyt 34 druhov koscov z 23 rodov patriacich do 7 čeľadí. Tento stav zrejme nie je konečný, pretože: 1) sa môžu na našom území vyskytovať aj doposiaľ nezaznamenané druhy, 2) môžu k nám v budúcnosti preniknúť nové druhy, 3) u niektorých taxónov môže dôjsť k zmenám, pretože sú stále v štádiu morfológického a genetického skúmania.

U niektorých taxónov žiaľ stále ostáva otázná ich druhová príslušnosť. Doposiaľ k nim patrili aj zástupcovia rodu *Leiobunum* C. L. Koch, 1839, ktorí boli pôvodne zaradovaný do druhu *Leiobunum rupestre* (Herbst, 1799). Neskôr sa však v odborných kruhoch objavil názor, že v skutočnosti ide o zástupcov druhu *Leiobunum tisciae* Avram, 1968. Premietlo sa to napríklad v zozname našich koscov publikovanom v práci STAŠIOV (2004), v ktorej je uvedené, že sa na Slovensku vyskytuje druh *L. aff. tisciae* a nie *L. rupestre*. Tento stav bol podnetom pre dôkladnú redetermináciu dokladového materiálu tohto sporného taxónu, ktorej cieľom bolo ukončiť pochybnosti o jeho druhovej príslušnosti.

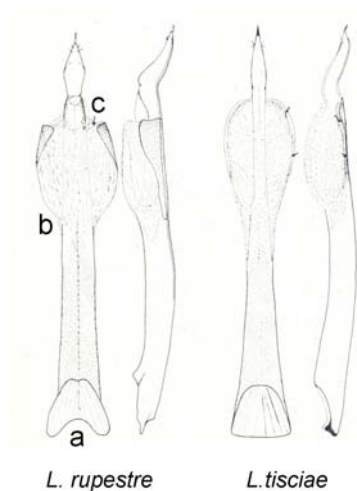
Materiál a metodika

Výskum bol uskutočnený v roku 2012 na zberoch koscov, ktoré boli získané autorom tejto práce od roku 1995 na vyše 600 lokalitách Slovenska. Revízia bola urobená u 99 náhodne vybraných jedincov samčieho pohlavia sporného taxónu, ktoré pochádzali z 33 vybraných lokalít v rámci územia Slovenska. U všetkých týchto jedincov boli vypreparované penisy, ktoré boli následne montované do trvalých mikroskopických preparátov. Ako médium bol použitý Berleseho likvid. Na redetermináciu bola použitá práca MARTES (1978). Dokladový materiál je uložený u autora.

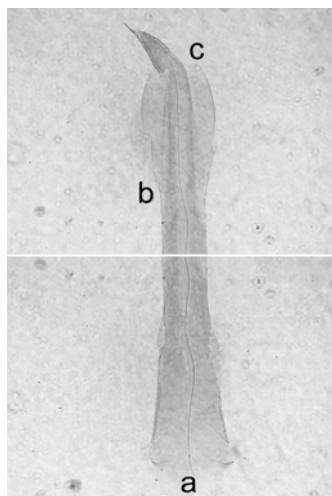
Výsledky a diskusia

Detailná redeterminácia dokladového materiálu odhalila, že u všetkých študovaných jedincov išlo o zástupcov druhu *L. rupestre*. Zároveň sa v revidovanom materiále nepotvrdila prítomnosť žiadneho jedinca z druhu *L. tisciae*.

Determinácia vychádzala z viacerých znakov na penisoch zobrazených na obrázku (obr. 1) prevzatého z práce MARTENS (1978), ktorými sa tieto druhy zreteľne odlišujú. Ich porovnanie s tvarom penisu u skúmaných jedincov (obr. 2) odhalilo, že všetky zodpovedajú opisu kosca *L. rupestre*. Týmito znakmi sú: a) tvar okraja bazálnej časti truncusu, b) uhol, ktorý zvierá okraj glansu s truncusom, c) prítomnosť výbežku na vrchnej strane glansu, ktorý sa v mikroskopických často prehýna a preto je niekedy ťažko detekovateľný. Ako zaujímavosť možno uviesť, že opis druhu *L. rupestre* publikovaný v práci HERBST (1799) postráda akékoľvek spoľahlivé determinačné znaky a pre dnešné potreby je prakticky nepoužiteľný.

Obr. 1 Nákresy penisov u druhov *L. rupestre* a *L. tisciae* (a – okraj bazálnej časti truncusu, b – uhol, ktorý zvierá okraj glansu s truncusom, c – výbežok na vrchnej strane glansu) (z MARTENSA 1978).

Obr. 2 Penis u druhu *L. rupestre* (a – okraj bazálnej časti truncusu, b – uhol, ktorý zvierá okraj glansu s truncusom, c – výbežok na vrchnej strane glansu).

***Poďakovanie** Moje poďakovanie patrí Ing. Zuzane Perháčovej, PhD. za pomoc pri vyhotovení fotografií z mikroskopických preparátov a Ing. Marekovi Svítkovi, PhD. za pomoc pri úprave obrázkov.*

Literatúra

- HERBST JFW, 1799: Natursystem der ungeflügelten Insekten. Drittes Heft. Naturgeschichte der Insekten-Gattung Opilio. Berlin 4: 26 pp.
- MARTENS J, 1978: Die Tierwelt Deutschland. Weberknechte, Opiliones, VEB G. F. Verlag, Jena, 464 pp.
- STAŠIOV S, 2004: Kosce (Opiliones) Slovenska. Vedecké štúdie. Technická univerzita vo Zvolene, Zvolen, 119 pp.

/poster/